

1

Bylo mi deset a přestala jsem si sundávat bundu. Toho rána nás máma do mrazu jednoho po druhém namazala protizánětlivou mastí na vemená, nabírala ji z plechovky od Bogeny a normálně ji používala jen na rozpukanou kůži, mozoly a květákovité výrůstky na strucích dojníc. Víčko plechovky bylo tak umaštěné, že se dalo odšroubovat leda utěrkou; páchlo to zaděláným vemenem, které občas bublalo nakrájené na tlusté plátky, posolené a popřené v hrnci s vývarem na sporáku a ze kterého se mi zvedal žaludek stejně jako z té smrduté masti na pokožce. Přesto nám máma zabořila tlusté prsty do obličeje jako do sýra, který ohmátávala a proklepávala, aby zjistila, jestli kůrka už zraje. Bledé tváře se nám leskly ve světle kuchyňské žárovky pokálené od much. Už léta tam mělo přijít stínidlo, nějaké pěkně kytičkované, ale kdykoli jsme ve vsi nějaké viděli, chtěla se máma porozhlédnout ještě jinde. To dělala už tři roky. Toho rána, dva dny před Vánoci, jsem v očních důlcích stále ještě cítila její mastné palce a chvílemi jsem se bála, že přitlačí příliš, že se mi oční bulvy skutečněj dovnitř jako kuličky. Že mi pak řekne: „To máš z toho, že jseš myšlenkama pořád někde jinde a že pořád těkáš očima, místo abys jako správný věřící vzhlížela k Bohu, jako by se nebe mělo každou chvíli otevřít.“ Jenže tady nebe roztrhla leda tak vánice, což nebývalo nic, nač by se mělo připitoměle zírat.

Uprostřed stolu prostřeného k snídani stála proutěná ošatka s ubrouskem s vánočními andělíčky. Před pindíkem si ochraniťsky drželi trumpetu nebo jmelí; i když jsem ubrousek podržela

proti světlu žárovky, nebylo vidět, jak pindík vypadá, odhadovala jsem, že jako srolovaný plátek gothaje. Na papírové ubrousky máma uspořádala pečivo: bílé, celozrnné s mákem a vánoční stólu. Křupavý hřbet stóly přes cedníček pečlivě posypala moučkovým cukrem připomínajícím první sněhový poprašek, který napadal na hřbety blaarkopek na louce, než jsme je sehnali dovnitř. Svorka sáčku na chleba ležela jako vždycky na plechovce na suchary, abychom ji nezašantročili, mámu totiž pohled na zauzlovaný sáček rozesmutňoval.

„Nejdřív slané, až pak sladké,“ řekla jako obvykle. To bylo pravidlo, abychom byli velcí a silní, tak velcí jako obr Goliáš a silní jako biblický Samson. Kromě toho jsme museli vždycky vypít velkou sklenici čerstvého mléka, které bylo většinou načepované z cisterny už před pár hodinami a bylo vlažné a někdy na něm ještě plaval žlutavý škraloup, který se člověku přilepil na patro, když pil moc pomalu. Nejlepší bylo obrátit do sebe sklenici se zavřenýma očima na ex, což mámě přišlo neuctivé, ačkoli v Bibli se o rychlém nebo pomalém pití mléka nic nepsalo, nic o cítění a necítění chuti kravského těla. Vzala jsem si z ošatky krajíc bílého chleba a položila si ho na talíř, vzhůru nohama, takže připomínal bledou dětskou prdýlku, zvláště když si ho člověk namazal do půlky čokoládovou pomazánkou, což mně i bráchům přišlo legrační, a oni na to po každé: „Už zase vylizuješ prdele?“ Jenže než jsem si směla namazat chleba čokoládovou pomazánkou, musela jsem sníst něco slaneho.

„Když necháš zlatý rybky moc dlouho potmě, tak zbělaj,“ pošeptala jsem Matthiesovi a obložila si chleba šesti kolečky kabanosu, aby se vešla přesně na krajíc. *Máte šest krav, dvě z nich sníte. Kolik vám zbude?* V duchu jsem při všem, co jsem jedla, slyšela hlas pana učitele. Proč se ty blbé příklady kombinují s jídlem – jablky, dorty, díly pizzy a sušenkami –, to jsem nevěděla, ale

v každém případě jsem se vzdala naděje, že někdy budu umět počítat, že někdy budu mít sešit bílý jako sníh, bez jediného červeného podtržení. Hodiny jsem se například učila rok – táta se mnou proseděl celá odpoledne u kuchyňského stolu s cvičnými hodinami ze školy, a někdy jimi ze zoufalství mrštil o zem, až ciferník vyskočil a ten podělaný strojek nepřestával drnčet –, ale pořád se mi hodinové ručičky tu a tam měnily v dešťovky, které vyrýváme vidlemi z hlíny za chlívem, když jdeme na ryby. Když je člověk sevřel mezi palcem a ukazovákem, kroutily se do všech stran, a teprve když do nich párkrát cvrnkl, tak se zklidnily a ležely mu na dlani jako ti sladcí, červení jahodoví hadi z Van Luikova občůdku s cukrovinkami.

„Ve společnosti se nešeptá,“ prohlásila Hanna, ségra sedící u stolu naproti mně vedle Obbeho. Když se jí něco nelíbí, špulí pusou zleva doprava.

„Některý slova jsou na tvoje malý ouška ještě moc velký, nevejdu se do nich,“ opáčila jsem s plnou pusou.

Obbe si zdudně míchal mléko prstem, vytáhl z něj škraloup a rychle ho otřel do ubrusu. Zůstal tam přilepený jako bělavý šuseň. Při pohledu na to se mi dělalo zle a věděla jsem, že je dost dobře možné, že zítra bude ubrus otočený na druhou stranu, zaschlým škraloupem ke mně. Ani mě nenapadne, položit si talíř na stůl. Všichni jsme věděli, že ubrousky jsou tam jen na ozdobu a že je máma po snídani zase uhlazené uklidí zpátky do šuplíku v kuchyni, že nejsou určeny na umazané prsty a pusy. Mně bylo taky líto zmuchlat ty andělíčky v pěsti a zamáčknout je jako komára, až se jim polámou křídýlka, nebo jim zamazat bílé andělské vlasy jahodovou marmeládou.

„Právě proto, že jsem tak bledej, musím ven,“ pošeptal mi Matthies. Zasmál se a soustředěně ponořil nůž do bílé čokoládové

části sklenice Duo Penotti, aby si nenabral hnědou. Duo Penotti jsme mívali jen o prázdninách. Už celé dny jsme se na to těšili a teď, když začaly vánoční prázdniny, jsme se konečně dočkali – nejkrásnější okamžik nastal, když máma odloupla papírové ochranné víčko, odstranila zbytky lepidla z okrajů sklenice a ukázala nám hnědé a bílé skvrny jako jedinečné zbarvení čerstvě narozeného telete. Ten, kdo v tom týdnu přinesl nejlepší známky, si mohl namazat první, já přicházela vždycky na řadu jako poslední.

Poposedávala jsem na židli, špičkami jsem jen tak tak dosáhla na zem. Nejradši bych, aby všichni zůstali vevnitř, abych je mohla rozložit po prostoru statku jako kolečka kabanosu. Pan učitel z páté třídy neříkal v týdenním shrnutí o jižním pólu pro nic za nic, že někteří tučňáci se vydávají na lov ryb a už se z něj nikdy nevrátí. A ačkoli jsme nebydleli na jižním pólu, zima tu byla. Taková zima, že jezero zamrzlo a napajedla u krav byla plná ledu.

U talíře se snídaní byly pro každého nachystané dva světlemodré zamrazovací sáčky. Jeden jsem zvedla do výšky a tázavě pohlédla na mámu.

„To máš přes ponožky,“ vysvětlila mi s úsměvem, který jí na tvářích vykouzlil dolíčky, „teplo se udrží vevnitř a nepromočí se ti.“ Mezitím připravovala snídaní pro tátu. Ten pomáhal jedné krávě s otelením. Pokaždé když namazala krajíc, protáhla nůž mezi palcem a ukazovákem, až jí máslo ulpělo na konečcích prstů, a ona ho pak tupou stranou nože seškrábala. Táta teď určitě seděl na štokrleti u krávy s obláčky páry nad hřbetem a odebíral mlezivo. Dech a cigaretový kouř. Všimla jsem si, že vedle jeho talíře žádné zamrazovací sáčky neleží, patrně by mu byly malé, hlavně na levou nohu, která byla trochu znetvořená po nehodě na kombajnu, když mu bylo kolem dvaceti. Vedle mámy leželo na stole stříbřité vykrajovátko na sýr, kterým posuzovala chuť

ráno vyrobených sýrů. Než nějaký nakrojila, propíchlá nejdřív uprostřed vykrajovátkem umělohmotnou vrstvičku, dvakrát jím otočila a pomalu ho vytáhla ven. A rozvážně a zbožně tak, jako jídala bílý chleba při přijímání svátosti v kostele, pojídala kousek kmínového sýra, pozvolna a se strnulým pohledem. Obbe si jednou dělal legraci, že Ježíšovo tělo je taky sýrové, a že proto si sýrem smíme obložit jen dva krajíce denně, jinak by Pán rychle došel.

Poté co máma odříkala ranní modlitbu „žehnej, Bože, těchto darů, sobě ke cti, nám ke zdu“, odsunul Matthies židli od stolu, pověsil si kolem krku černé rychlobruslařské brusle a do kapsy u bundy si strčil vánoční pohlednice, které mu máma přikázala hodit do schránky několika známým. Matthies byl na jezeře už dřív, s několika kamarády se zúčastnil závodu kolem poldru. Byla to třicetikilometrová trasa a vítěz dostal housku se zadělávaným vemenem a hořčicí a zlatou medaili s letopočtem 2000. Nejradši bych mu nasadila zamrazovací sáček i na hlavu, aby mu zůstala dlouho v teple, šňůrky pytlíku bych mu utáhla kolem krku. Prohrábl mi vlasy, já si je rychle zase uhladila, smetla si pár drobků z kabátku pyžama. Matthies nosil pěšinku vždycky uprostřed, vlasy vepředu nagelované, připomínaly dvě hobliny másla na talířku, které máma vždycky kolem Vánoc dávala na stůl, máslo z krabičky jí nepřipadalo dost slavnostní, to bylo na obyčejné dny. A Ježíšovo narození žádný obyčejný den nebylo. Ani když se opakovalo rok co rok znovu, stejně jako rok co rok znovu umíral za naše hříchy, což mi přišlo divné a často jsem si myslila: vždyť ten chudák je dávno mrtvý, jen se na to zapomělo. Radši o tom pomlčím, jinak nebudou čokoládové věnečky a nikdo už nepřevypráví vánoční příběh o třech králich a hvězdě z Východu.

Matthies si šel do předsíně zkontrolovat před zrcadlo vlasy. I když mu mrazem ztvrdnou a připlácnou se mu k čelu.

„Můžu jít s tebou?“ zeptala jsme se. Táta mi snesl šlajfky z pudy a ovázal mi hnědé kožené řemínky kolem bot. Už několik dní jsem po statku chodila na bruslích, ruce složené za zády, na nožích chrániče, abych nenadělala na podlaze šrámy a máma z ní nemusela plochou násadkou luxu vysávat mou touhu po závodě. Kotníky jsem měla pevné. Trénovala jsem už dost na to, abych mohla na led bez skládací židličky.

„Ne, to nejde,“ řekl mi. A pak tišeji, abych to slyšela jenom já: „Protože jedeme na protější břeh.“

„Já chci taky na protější břeh,“ šeptla jsem.

„Až budeš větší, vezmu tě s sebou.“ Nandal si vlněnou čepici a usmál se, zahlédla jsem rovnátka s modrými gumičkami kolem zámků v klikatém vzoru.

„Před setměním budu doma,“ zavolal na mámu. Ve dveřích se ještě jednou otočil a zamával mi, byla to scéna, kterou si budu později v duchu přehrávat pořád dokola, dokud se mu ruka už ani nezvedne a já nezačnu pochybovat, zda jsme se vůbec rozloučili.

2

Měli jsme jen státní kanály Nizozemsko 1, 2 a 3. Podle táty na nich nebyly k vidění žádné nahotinky, slovo „nahotinky“ vyslovoval, jako by mu do pusy právě vlétla octomilka, div že ho nevyplivl. Při tom slově jsem si hlavně vybavila brambory, které máma každý večer svlékala ze slupky a házela do hrnce s vodou, až to žbluňkalo. Dovedla jsem si představit, že když člověk dlouho myslí na naháče, tak mu stejně jako erteplím časem vyraší klíčky, které bude třeba špičkou nože vyříznout z těla ven. Zelenými výhonky jsme krmili slepice, ty po nich byly jako divé. Ležela jsem na břiše před dubovou skříní, v níž byla schovaná televize. Zakutálela se mi pod ní přezka z jedné šlajfky, když jsem je vztekle skopla z nohou v koutě pokoje. Na protější břeh jsem byla moc malá a na bruslení na stoce za chlévy zase moc velká. Ostatně tomu se ani nedalo říkat bruslení, bylo to spíš takové šourání, podobně jako to dělaly husy, které se tam snašely při hledání něčeho požitatelného, při každém škrábnutí o led bylo cítit pach kejdy a nůž bruslí se zbarvil do světle hněda. Muselo to vypadat debilně, jak jsme tam jako ty hloupé husy stály na strouze a kolébaly nabalenými těly od jednoho travnatého břehu na druhý, místo abychom bruslily v závodě kolem poldru na velkém jezeře, kam se odebrali všichni z vesnice.

„Na Matthiese se nemůžeme jít podívat,“ řekl táta, „jedno tele má běhavku.“

„Ale slíbili jste to,“ vykřikla jsem. Na nohou už jsem měla natažené zamrazovací sáčky.

„Tohle je výjimečná situace,“ prohlásil táta a narazil si černou rádiovku až do obočí. Párkrát jsem přikývla. Na výjimečné situace jsme byli krátkí, navíc nikdo nebyl důležitější než krávy, ty měly vždycky přednost; i když o pozornost nestály, i když zalehly s napěchovanými, nemotornými těly do boxů, i tak se jim podařilo dosáhnout výjimečnosti. Naštvaně jsem složila ruce na prsou. Všechn ten trénink na šlajfkách byl k ničemu, kotníky jsem měla pevnější než porcelánový Ježíš, který stál v předsíni a byl stejně vysoký jako táta. Zamrazovací sáčky jsem naschvál hodila do koše na odpadky, zatlačila je hluboko mezi lógr a chlebové kůrky, aby je máma nemohla znovu použít jako ty ubrousky.

Pod skříní ležel prach. Našla jsem tam vlásenku, vysušenou rozinku, kostičku z lega. Když přišli na návštěvu příbuzní nebo členové staršovstva ze sboru, máma dvířka skříně zavírala; aby neviděli, že se po večerech necháváme svést z cesty Boží – máma se třeba každé pondělí dívala na jazykový kvíz *Lingo*, to jsme pak všichni museli být potichu jako myšky, aby mohla od žehličího prkna uhodnout ta správná slova, při každé správné odpovědi jsme slyšeli zasyčení žehličky, stoupající páru. Většinou to byla slova, která se v Bibli nevyskytovala, ale máma je přesto zjevně znala a říkala jim ruměncová, protože po některých z nich člověku zrudly tváře. Od Obbeho jsem jednou slyšela, když byla obrazovka černá, že televize je oko Boží, a že když máma zavírá dvířka, tak nechce, aby nás Hospodin viděl. Prý se za nás stydí, protože občas křičíme ruměncová slova, i když není puštěné *Lingo*, slova, která se nám máma snaží vymýt z pusy mazlavým mýdlem nacpaným mezi zaťaté čelisti tak jako mastné fleky nebo cákance bláta z našich slušných šatů do školy.

Šátrala jsem rukou po zemi a hledala přezku. Z místa, kde jsem ležela, jsem se podívala do kuchyně a najednou jsem spat-

řila tátovy zelené holiny, jak se objevily u lednice, po stranách ulpívala stébla slámy, chlévská mrva. Určitě si zase přišel pro lupení z mrkve v přihrádce na zeleninu, odřezával je nožem na paznehty, který měl vždycky v náprsní kapse kombinézy. Už celé dny chodil sem a tam od lednice do králíkárný. Odesl si dokonce i žlutkový řez, který zbyl z Hanniných sedmých narozenin a po němž jsem pořád mlsně pokukovala, když jsem ledničku otevřela. Neodolala jsem, abych si nehtem neodkýpla růžek růžové polevy a nestrčila si ho do pusy, udělala jsem tunýlek do náplně, která v lednici ztuhla a zůstala mi na prstě jako žlutá čepička. Táta to neviděl. „Když si jednou vezme něco do palice, nic s ním nehne,“ říkala babička z tátovy strany, a proto jsem ho podezírala, že mého králíka, kterého jsem dostala od sousedky Lien, vykrmuje na vánoční večeři, tu jsme měli mít, až se dvakrát vyspíme, v hodobožovém pokoji. O králíky se jinak nestaral, „drobotina“

podle něj patřila na talíř, on měl rád jenom zvířata, která mu svou přítomností zabírala celé zorné pole; můj králík nezaplnil ani půlku. Jednou taky říkal, že krční obratle jsou nezranitelnější částí těla – slyšela jsem v duchu, jak křupou, jako když máma do hrnce láme hrst sušených nudlí –, a na půdě někdo před nedávnem zavěsil provaz se smyčkou. „Na houpačku,“ řekl táta, ale žádná houpačka tam doteďka nevisela. Nemohla jsem pochopit, proč ten provaz visí na půdě, a ne v kůlně, mezi šroubováky a sbírkou matic. Napadlo mě, že táta možná chce, abychom přihlíželi, možná se to stane, když zhřešíme. Na chvilku jsem si představila, jak mého králíka se zlomeným vazem pověsí na provaz na půdě za Matthiesovou postelí, aby ho mohl pohodlněji stáhnout z kůže. Určitě by to probíhalo jako stahování střívka z kabanosu, jak to dělá máma každé ráno nožikem na brambory.

Jenomže Dádu by pak postavili ve vrstvě omastku ve velkém litinovém hrnci na sporák, aby se celý barák rozvoněl pečeným králíkem a Mulderovic už z dálky cítili, že se brzy bude podávat vánoční večeře, že mají ještě vydržet nejíst. Všimla jsem si, že zatímco jsem jindy měla šetřit krmením, teď jsem Dádě směla dávat kromě všeho toho lupení, co dostávala, celou lopatku. Ačkoli to byl ramlík, pojmenovala jsem ho po kudrnaté hlasatelce *Mikulášských zpráv*, protože se mi tak líbila. Nejradši bych si ji napsala na první místo na seznamu přání, ale ještě jsem vyčkávala, navíc jsem ji v katalogu s hračkami zatím neviděla.

Byla jsem si jistá, že u mého králíka je ve hře víc než štedrost. Proto jsem navrhovala jiná zvířata, když jsem šla s tátou před snídání sehnat krávy do chléva, aby se na zimu ustájily. Naháněla jsem je s klackem v ruce. Nejlepší bylo popohnat je z boku, pak se nezastavovaly.

„Děcka od nás ze třídy mají k večeři kachnu, bažanta nebo krocana, nadívají je zezadu bramborama, česnekem, pórkem, cibulí a řepou, až jsou nacapný k prasknutí.“

Po očku jsem koukla po tátovi. Přikyvoval. Ve vsi existovaly různé druhy kývnutí. Jedině jimi se mohl člověk odlišit. Já už je znala všechny. Tohle bylo kývnutí, které táta používal taky u obchodníků s dobyt看em, když dostal příliš nízkou nabídku, ale musel se s ní spokojit, protože nebohému dobytčeti něco scházelo a nestálo ani za zlámanou grešli.

„Tady se to bažantama jenom hemží, hlavně ve vrboví,“ dodala jsem a podívala se na zarostlé území nalevo od statku. Občas jsem je tam vídávala sedět na stromě nebo na zemi. Když mě spatřili, padli najednou jako kámen k zemi a zůstali bez hnutí ležet, dokud jsem se nevzdálila, teprve pak vystrčili hlavičky.

Táta zase přikývl, klackem tloukl do země a volal na krávy „deme, deme, kšá“, aby je popohnal. Po tomhle rozhovoru jsem se šla podívat do mrazáku: mezi balíčky mletého masa a polévkové zeleniny kachna, bažant ani krocan neleželi.

Tátovy holiny zmizely z dohledu. Na kuchyňské podlaze zůstalo jen pár stébel slámy. Strčila jsem si přezku do kapsy od kalhot a v ponožkách jsem vyběhla schody do svého pokoje s výhledem na dvůr, dřepa jsem si k postranici postele a vzpomněla si na tátovu ruku na mé hlavě, když jsme krávy zahnali dovnitř a vydali se zpátky na louku zkontrolovat pasti na krtky. Když jsme nic nechytily, nechal táta ruce zabořené v kapsách, pak nebylo co odměňovat, na rozdíl od toho, když se krtek lapil a my vyndávali rezavým šroubovákem přeražená zkrvavená tělíčka z želez, což jsem dělávala v předklonu, aby táta neviděl, jak se mi po tvářích kutálejí slzy při pohledu na to stvořeníčko, které nic netušíc vlezlo do pasti. Představovala jsem si, jak tou samou rukou táta zakrouť krkem mému králíkovi, jako když odšroubovává uzávěr lahve s dusíkem s dětskou pojistkou: existuje jen jeden způsob, jak to udělat správně. A jak potom máma Dádu bez života položí na stříbrnou mísu, na níž jinak v neděli po bohoslužbách servíruje vlašský salát. Vystavila by ho na podestýlce z polníčku a obložila kyselou okurkou, kousky rajčat a strouhanou mrkví s trochou tymiánu. Podívala jsem se na vlastní ruce, na vrtošivé čáry. Byly ještě příliš malé na to, aby mohly posloužit k něčemu jinému než k držení. Teď se ještě vešly tátovi a mámě do dlaní, ale jejich ruce do mých nepasovaly, v tom mezi námi byl rozdíl: oni jimi mohli sevřít krk králíka nebo sýr, který právě obrátili v solném nálevu. Jejich ruce byly hledající, a když jimi nebylo možné láskyplně uchopit člověka či zvíře, bylo lepší pustit to z rukou a soustředit se na něco jiného.

Čelem jsem tlačila do pelesti čím dál víc, cítila jsem, jak se mi studené dřevo vrývá do kůže, a zavřela jsem oči. Někdy mi přišlo divné, že na modlení má být tma, ačkoli možná to bylo stejné jako u mého svítícího povlečení: jen když byla pořádná tma, tak se hvězdy a planety rozsvítily a peřina mě chránila před nocí, takhle to určitě funguje i s Bohem. Sepjaté ruce mi spočínuly na kolenou. Naštvaně jsem pomyslela na Matthiese, který teď jistě pije teplé kakao u jednoho ze stánků na ledě, na to, jak bude s ruměncem ve tváři pokračovat v závodě, pomyslela jsem na oblevu, která má zítra přijít: kudrnatá hlasatelka varovala před kluzkými střechami a mlhou, kvůli níž hrozilo, že Mikulášovi pomocníci zabloudí, a Matthies možná taky, i když to bude jenom jeho chyba. Vybavila jsem si své brusle, které se už zase mažou vazelínou a v krabici ukládají na půdu. Pomyslela jsem na to, že jsem ještě na tolik věcí moc malá, ale že mi nikdo neřekne, kdy budu dost velká, kolik centimetrů na zárubni to dělá, a poprosila jsem Boha, ať mi nebere mého králíka, prosím, prosím, prosím, ale ať si radši vezme bráchu Matthiese: „Amen.“